

Yhteystiedot

In English

Haku [ETL](#) » [Elintarviketeollisuus](#) » [Mitä teemme?](#) » [Ajankohtaista](#) » [Aineistot](#) » [Jäsenet](#) » [Elintarvikepäivä](#) [Vaalit 2023](#)

Etusivu

[» Ajankohtaista](#)[» Tiedotteet](#)[» Elintarviketeollisuuden talouskatsaus, maaliskuu 2023](#)

07.03.2023

ELINTARVIKETEOLLISUUDEN TALOUSKATSAUS, MAALISKUU 2023

- Kustannuskriisi elintarviketeollisuudessa jatkuu, eikä pahinta ole vielä nähty kaikkien yritysten kohdalla. Epävarmat näkymät haittaavat tämän vuoden suunnittelua. Kustannuspaine helpottunee loppuvuodesta tai vasta vuoden 2024 puolella.
- Elintarvikkeiden vienti kasvoi vuonna 2022 hintojen nousun myötä 2,2 miljardiin euroon. Maitotalous on edelleen suurin vientiryhmä kattaen neljänneksen ruoan viennistä.
- Elintarvikkeiden kysyntä kohdistuu nyt edullisimpiin tuotteisiin. Kuluttajat ovat tänä vuonna vielä enemmän hintavetoisia kuin viime vuonna, ja samaan aikaan edullisempia tuontituotteita tuodaan lisää markkinoille kaupan omien merkkien kautta.

Kustannukset nousivat rakettimaisesti, eikä pahinta ole vielä nähty

Elintarviketeollisuudelle vuosi 2022 merkitsi ripeää kustannusten nousua, mikä johti lopulta kannattavuuskriisiin.

Ruokia ja juomia jalostavien yritysten käyttämien tuotantopanosten kustannukset nousivat kauttaaltaan keskimäärin 22 prosenttia vuoteen 2021 verrattuna. Samaan aikaan tuottajahinnat nousivat keskimäärin 16 prosenttia. Tuottajahinta tarkoittaa hintaa, jonka tuottaja saa tuotteelleen myydessään sen eteenpäin.

Alkutuotannon kautta elintarviketeollisuuteen tuleva kustannuspaine liikkuu viiveellä koko ruokaketjun läpi. Samaan aikaan tapahtuneet kuluttajahintojen nousu ja elintarvikkeiden kysynnän lasku pienensivät elintarvikkeiden tuotannon volyyymia.

Koska kustannuksia vyörytetään ruokaketjussa eteenpäin viiveellä, kannattavuusvajetta syntyy sekä alkutuotantoon että ruokia ja juomia valmistavaan teollisuuteen.

Puolet elintarvikeyritysten kustannusten noususta selittyy yritysten alkutuotannolta ostamien tuotantopanosten hintojen noususta. Neljäsosa syntyy elintarviketeollisuuden sisäisistä ostoista, joissa on luonnollisesti mukana myös alkutuotannosta siirtynyttä kustannuspainetta. Sisäisiä ostoja ovat esimerkiksi jauhojen myynti myllystä leipomoon. Loput kustannusten noususta selittyvät energian, pakkausmateriaalien ja logistiikan kohonneilla hinnoilla.

Katsomalla pelkästään yksittäisiä, koko elintarviketeollisuutta kuvaavia indeksejä ei ole mahdollista saada riittävän kattavaa kuvaa yritysten taloudellisesta tilanteesta. Mikään yritys ei osta kaikkia tuotantopanoksiaan yhdellä hetkellä eikä tasaisesti joka kuukausi.

Etenkin lähellä alkutuotantoa olevat elintarvikeyritykset kokivat nopeimman kustannusvyöryn viime vuonna. Myös elintarvikkeita pidemmälle jalostavat yritykset kohtasivat reippaasti kohonneen kustannustason, mutta tänä vuonna niiden kustannusten nousu jatkuu erityisen nopeana.

Markkinataloudessa toimijoiden kykyä markkinoilla mitataan monella tavalla eikä viime vuoden kaltaisen järeän kustannusvyöryn alle joutunut ruoka-ala tee poikkeusta. Hankintaketjuja ei haluta katkaista yhtäkkiä ja kilpailuttaa halvemmiksi. Raaka-aineen alkuperä ja vastuullisuuskysymykset ovat keskeinen osa yritysten strategiaa.

Epävarmuus heikentää alkuvuoden näkymiä

Maailman ja Suomen talouden näkymät vuodelle 2023 ovat sumeat ja kysymysmerkkejä on paljon. Näin on laita myös elintarviketeollisuudessa ja koko ruokaketjussa. Kustannustaso laskee lähivuosina, mutta siirtyminen pois fossiilitaloudesta, globalisaation heikentyminen ja ilmastomuutoksen tuomat tarjontashokit aiheuttavat epävarmuutta ja panoshintojen aiempaa keskimääräistä korkeampaa tasoa.

Korkea kustannustaso alkutuotannossa ja elintarviketeollisuudessa tulee todennäköisesti säilymään pitkään tai olemaan jopa uusi normaali. Paluuta aiempaan kustannustasoon ei ole, vaan toimijoiden on sopeuduttava uuteen tilanteeseen.

Elintarviketeollisuuden kustannustason odotetaan vielä keskimäärin nousevan alkuvuoden ajan. Alkutuotannon kustannustason laskiessa lähellä alkutuotantoa olevien yritysten kustannustaso kuitenkin helpottaa nopeammin kuin elintarvikkeita pitkälle jalostavien yritysten.

Osalla elintarvikeyrityksistä tämän vuoden kustannustaso on merkittävästi korkeampi kuin viime vuoden. Tämä johtuu siitä, että moni elintarviketeollisuuden toimija käyttää raaka-ainepanoksinaan elintarviketeollisuuden jalostamia tuotteita ja niistä syntyvien kustannusten siirtyminen ruokaketjussa eteenpäin vie myös aikaa.

Alalla on myös paljon pitkiä hankintasopimuksia, ja kustannusten nousu alkoi näkyä vasta loppuvuodesta ja jatkunee vielä tänä vuonna. Korkokustannukset kasvavat läpi vuoden eikä niiden odoteta laskevan vuosikausiin.

Tilastokeskuksen mukaan tammikuussa elintarviketeollisuuden tuottajahinnat jatkoivat kasvuaan, ja helmikuussa ruoan hinta nousi edelleen kuluttajille. Alkutuotannon kustannukset lähtivät laskuun jo viime vuonna ja niiden odotetaan edelleen laskevan muun muassa lannoitteiden hintojen laskiessa. Tammikuussa maatalouden kustannukset jatkoivat laskuaan ja tuottajahinnat vastaavasti nousivat edelleen.

Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n tammikuun lopulla julkistaman Suhdannebarometrin mukaan elintarviketeollisuudessa sekä suhdannetilanne että näkymät alkuvuoteen ovat tavanomaista heikommät. Tuotanto-odotukset ja tilaukset ovat vähentyneet merkittävästi. Kaksi kolmesta elintarvikeyrityksestä arvioi tulevan kehityksen ennakkoinnin vaikeaksi kasvavien kustannusten ja hiipuvan kysynnän vuoksi.

Yritykset lykkäsivät investointejaan

EK:n tammikuun investointitiedustelun ja Elintarviketeollisuusliiton lokakuussa 2022 tekemän jäsenkyselyn perusteella huomattava osa elintarvikeyritysten investoinneista vuodelta 2022 siirrettiin vuodelle 2023. Viime vuonna investoitiin reilun 400 miljoonan edestä, ja tämän vuoden investointien arvioidaan olevan 700 miljoonaa euroa.

Epävarmat ajat eivät kannusta investoimaan, vaikka yritysten pitäisi samaan aikaan pystyä avaamaan myös uusia väyliä elintarvikeviennille. Alkuvuosi näyttäne, miten elintarvikeyritysten investointikyvykyys kehitty.

Kuluttajat huolissaan ruuan hinnasta

Jokainen suomalainen on havainnut ison muutoksen elintarvikkeiden hinnoissa. Hintojen kallistuminen on johtanut myyntimäärien pienemiseen päivittäistavara-kaupoissa, laskua oli viime vuonna yli viisi prosenttia.

Suurin kuluttajakäyttäytymisen muutosta selittävä tekijä on hintojen nousu, mutta koronapandemian jälkeen ruuan kulutusta on siirtynyt jälleen takaisin myös ravintoloihin. Eniten on laskenut kulutus niissä tuotteissa, joiden hinnat ovat nousseet eniten, esimerkiksi kalan ja lihatuotteiden.

Kuluttajat ovat sopeuttaneet käyttäytymistään kahdella tavalla: siirtymällä halvempiin tuotteisiin saman tuoteryhmän sisällä tai vaihtamalla toiseen tuoteryhmään. Saman tuoteryhmän sisällä on usein myös edullisempia tuotteita, joita päivittäistavara-kaupat ovat tuoneet lisää hyllyilleen. Kaupan omia kotimaisia ja ulkoa tuotuja tuotemerkkejä (private label -tuotteet) on asetettu enemmän näkyville ja niillä on kampanjoitu.

Kuluttajakäyttäytymisen odotetaan muuttuvan entistä enemmän hintavetoiseksi, koska tänä vuonna kotitalouksien käytettävissä olevat tulot pienenevät entisestään muun muassa nousevien korkokustannusten vuoksi.

Elintarvikeviennin arvo kasvoi, mutta määrä väheni

Elintarvikkeiden viennin kasvu Suomesta pysähtyi vuonna 2014, kun Venäjä asetti vastapakotteet EU:n pakotteille. Kasvu-uralle päästiin takaisin vasta viiden vuoden jälkeen. Sen jälkeen elintarvikkeiden vientiliikevaihto on jatkanut tasaista kasvuaan.

Vienti on oleellista elintarviketeollisuuden kehitykselle. Vientimarkkinoiden kautta yritykset saavat tärkeää lisätuotantoa ja samalla ne tuottavat lisäarvoa koko yhteiskunnalle. Suomessa joka kuudes euro tulee elintarviketeollisuuteen vientimarkkinoilta. Tanskassa vastaavasti joka toinen euro ja Ruotsissa joka kolmas.

Vuonna 2022 elintarvikeviennin arvo kasvoi merkittävästi eli vuoden 2021 noin 1,8 miljardista eurosta 2,2 miljardiin euroon. Viennin arvo kasvoi kuitenkin pelkästään hintojen nousun vuoksi, koska samaan aikaan viennin määrä pieneni 17 prosentilla.

Viljan viennissä tapahtui vuonna 2022 iso pudotus, koska vuoden 2021 sadosta ei jäänyt ylimääräistä vietävää.

Vuonna 2021 keskimääräinen kilohinta viennissä oli 1,30 euroa, viime vuonna se nousi lähes kahteen euroon. Vienti kasvoi eniten EU-maihin, muun muassa Ruotsiin, Viroon, Saksaan ja Ranskaan.

Maitotalous on suurin vientituoteryhmä, joka kattaa lähes neljänneksen Suomen ruokaviennistä. Maitotaloustuotteita viedään eniten Kiinaan, joka ohitti niiden vientikohteena Ruotsin viime vuoden aikana. Kiinaan viedään 130 miljoonan euron edestä maitotaloustuotteita.

Suomesta viedään myös kalatuotteita, alkoholi- ja virvoitusjuomia sekä lihatuotteita merkittäviä määriä. Kaikissa näissä tuoteryhmissä kasvu oli hintavetoista eli viejäyritykset saivat hinnoiteltua tuotteitaan kalliimmiksi vientimarkkinoilla.

Viidestä suurimmasta elintarvikeviennin kohdemaasta Ruotsiin vietiin eniten suklaata ja maitovalmisteita. Viroon vietiin alkoholijuomia, kalaa ja kahvia. Kiinaan viedään selkeästi eniten maitojauhetta, mutta myös muita maitovalmisteita ja lihaa. Sianlihan vienti Kiinaan romahti kolmannekseen vuonna 2022.

Saksaan viedään Suomesta eniten kauraa, raakakahvia ja tuoretta kalaa. Ranskaan viedään eniten voita ja muita maitorasvoja sekä tuoretta kalaa.

Viiden suurimman vientimaan tarkastelussa viennin kilohinta kasvoi merkittävästi viime vuonna. Suurimpaan vientimaahan Ruotsiin viedyn kilon hinta nousi 1,50 eurosta 2 euroon. Viroon vietiin vastaavasti 1,50 euron kilohinnalla. Kiinan markkinoille menevät tuotteet nousivat 2 eurosta 2,50 euroon kilolta. Saksaan puolestaan vietiin enemmän edullisempia tuotteita ja sinne nousu oli 0,40 eurosta 0,80 euroon kilolta. Ranskaan vienti lähes kaksinkertaistui vuonna 2022 ja samalla kilohinta nousi 2,60 eurosta jopa 5,70 euroon.

Elintarviketuonnilla on monta tehtävää

Elintarvikkeiden tuonti mielletään usein suoraksi kilpailijaksi kotimaiselle elintarviketeollisuudelle ja kotimaisia tuotteita korvaavaksi. Tuonnin keskeinen tehtävä on kuitenkin täydentää kotimaisia kulutusmahdollisuuksia, varmistaa merkittäviltä osin kotimaisen elintarviketeollisuuden raaka-aineiden saatavuus sekä mahdollistaa elintarvikeviennin kasvu ilman, että suomalaisten kuluttajien valinnanmahdollisuudet kaventuvat.

Elintarviketuonnin arvo kasvoi viime vuonna arvoltaan huomattavasti eli 4,8 miljardista 5,6 miljardiin. Tuonnin määrä tonneina mitattuna pysyi samalla tasolla. EU-maista ja Norjasta tuodaan selkeästi eniten elintarvikkeita Suomeen, sillä tämä tuonti kattaa lähes 80 prosenttia kokonaistuonnista. Merkittävimmät ruuan tuontimaat Suomeen ovat Saksa, Ruotsi, Alankomaat ja Norja.

Suomeen tuodaan monia elintarvikkeita, joita myös samaan aikaan täältä viedään. On tärkeää huomioida, että vienti ja tuonti eivät sulje toisiaan pois. Elintarvikkeiden kauppatase on ollut Suomessa jo pitkään negatiivinen ja kehitys on vain kiihtynyt. Vuonna 2022 kauppatase oli peräti 3,4 miljardia negatiivinen.

Lue lisää:

- [Talouskatsauksen diat \(pdf\)](#)
- [Tiedote: Kustannuskriisistä huolimatta elintarvikevienti piti pintansa](#)
- [Mediatilaisuuden diaesitys 7.3.2023 \(pdf\)](#)
- [Ulkomaankaupan tilastot ETL:n netisivuilla](#)
- [Market observatories \(Euroopan komission sivut\)](#)

Jaa 0

Twiiittaa

